

w zatrudnieniu, jeżeli wobec pogorszenia stanu zdrowia wskutek następstw wypadku zaliczono ją co najmniej do III grupy inwalidów.

Art. 53. Kolejowa emerytura określona w ustawie przysługuje również pracownikowi, który w dniu 30 czerwca 1954 r. pozostawał w zatrudnieniu na kolei (art. 3) i objęty był państwowym systemem emerytalnym i który nabył prawo do kolejowej renty starczej na podstawie dekretu z tytułu osiągnięcia do dnia 1 lipca 1959 r. 35 lat zatrudnienia i 55 lat życia.

Art. 54. W sprawach nie unormowanych niniejszą ustawą stosuje się odpowiednio przepisy art. 5, 7—18, 23 ust. 3,

art. 31—37, 39—52, 60—69, 71, 72, 74—83, 84 ust. 2, art. 85, 87—89, 91, 92, 113, 114, 117—124 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym.

Art. 55. 1. Traci moc dekret z dnia 19 stycznia 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 55, poz. 273).

2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie obowiązują przepisy wydane na podstawie dekretu, o którym mowa w ust. 1, ze zmianami wynikającymi z ustawy.

Art. 56. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1968 r.

Przewodniczący Rady Państwa: *E. Ochab*

Sekretarz Rady Państwa: *J. Horodecki*

II

USTAWA

z dnia 23 stycznia 1968 r.

o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.

Rozdział 1.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Żołnierze niezawodowi Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w razie inwalidztwa i ich rodziny w razie śmierci żywiciela otrzymują zaopatrzenie z funduszy państwowych na podstawie przepisów niniejszej ustawy.

Art. 2. 1. Zaopatrzenie żołnierzy obejmuje:

A. Świadczenia pieniężne:

- 1) rentę inwalidzką,
- 2) dodatki do renty,
- 3) zasiłek pogrzebowy.

B. Świadczenia w naturze:

- 1) świadczenia lecznicze i położnicze,
- 2) protezowanie,
- 3) przysposobienie zawodowe,
- 4) zapewnienie pracy,
- 5) umieszczenie w domu rencistów,
- 6) ulgi taryfowe przy przejazdach kolejami.

2. Zaopatrzenie członków rodzin obejmuje:

A. Świadczenia pieniężne:

- 1) rentę rodzinną,
- 2) dodatki do renty,
- 3) zasiłek pogrzebowy,
- 4) odprawę.

B. Świadczenia w naturze:

- 1) świadczenia lecznicze i położnicze,
- 2) protezowanie,
- 3) umieszczenie w domu rencistów.

Art. 3. Oficerowie i chorążowie zawodowi, podoficerowie zawodowi i nadterminowi oraz oficerowie i chorążowie powołani z rezerwy do czynnej służby wojskowej w razie wprowadzenia stanu bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa Państwa, ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny, jak również ich rodziny otrzymują zaopatrzenie określone w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i nadterminowych oraz ich rodzin.

Art. 4. Żołnierzami niezawodowymi w rozumieniu ustawy, zwanyymi w dalszym ciągu „żołnierzami”, są:

- 1) szeregowcy i podoficerowie odbywający zasadniczą służbę wojskową,
- 2) szeregowcy i podoficerowie odbywający zajęcia szkoleniowe, przeszkolenie na obozie lub inną służbę w ramach wojskowego szkolenia poborowych,
- 3) szeregowcy i podoficerowie odbywający przeszkolenie wojskowe w jednostkach wojskowych w ramach wojskowego szkolenia studentów,

- 4) kandydaci na żołnierzy zawodowych kształceni w szkołach i na kursach wojskowych,
- 5) szeregowcy oraz podoficerowie, chorążowie i oficerowie rezerwy odbywający ćwiczenia wojskowe,
- 6) podoficerowie, chorążowie i oficerowie rezerwy odbywający okresową służbę wojskową,
- 7) szeregowcy oraz podoficerowie rezerwy, pełniący służbę wojskową w razie wprowadzenia stanu bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa Państwa, ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.

Art. 5. 1. Inwalidą wojennym jest żołnierz, który stał się inwalidą w związku z działaniami wojennymi lub mającymi charakter wojenny.

2. Inwalidą wojskowym jest żołnierz, który stał się inwalidą w okolicznościach innych niż określone w ust. 1.

Art. 6. 1. Inwalidów wojennych i wojskowych zalicza się do jednej z grup inwalidów określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, zwanych dalej „przepisami o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym”.

2. Zaliczenia tego dokonują komisje lekarskie do spraw inwalidztwa i zatrudnienia przewidziane w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym na zasadach i w trybie określonych w tych przepisach.

Art. 7. 1. Inwalidztwo pozostaje w związku ze służbą wojskową, gdy powstało wskutek:

- 1) zranienia, kontuzji lub innych obrażeń doznanych w walce z wrogiem albo wskutek wypadku podczas lub w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych,
- 2) zachorowania na froncie lub w związku z przebywaniem na froncie,
- 3) chorób zakaźnych panujących w miejscu służbowego pobytu żołnierza,
- 4) chorób powstałych w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby albo wskutek istotnego pogorszenia stanów chorobowych w związku z tymi właściwościami lub warunkami służby.

2. Za inwalidztwo pozostające w związku ze służbą wojskową uważa się również inwalidztwo spowodowane wypadkiem w drodze do miejsca i z miejsca wykonywania obowiązków służbowych.

3. Za wypadek w rozumieniu ust. 1 pkt 1 i ust. 2 uważa się nagle zdarzenie spowodowane przyczyną zewnętrzną.

4. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia, jakie wypadki żołnierzy poza wypadkami wymienionymi w ust. 1—3, uprawniają do renty inwalidzkiej określonej w art. 11 lub 12.

5. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Przewodniczącym Komitetu Pracy i Płac ustala wykazy chorób określonych w ust. 1 pkt 4.

6. Związek zranienia, kontuzji bądź schorzeń ze służbą wojskową ustalają wojskowe komisje lekarskie na zasadach i w trybie określonych przez Ministra Obrony Narodowej. Związek inwalidztwa ze służbą wojskową ustalają komisje lekarskie do spraw inwalidztwa i zatrudnienia.

7. Śmierć żołnierza pozostaje w związku ze służbą wojskową, gdy żołnierz poległ w walce z wrogiem albo zmarł z powodu okoliczności, o których mowa w ust. 1, 2 lub 4, a śmierć inwalidy — jeżeli nastąpiła w wyniku choroby lub kalectwa spowodowanego tymi okolicznościami.

8. Związek śmierci żołnierza ze służbą wojskową ustala dowódca jednostki wojskowej, w której żołnierz pełnił służbę, a jeżeli śmierć żołnierza nastąpiła w wojskowym zakładzie leczniczym — komendant tego zakładu.

9. Jeżeli śmierć nastąpiła w ciągu 1 roku po zwolnieniu ze służby wojskowej, związek śmierci ze służbą wojskową ustala komendant wojskowego zakładu leczniczego lub komisja lekarska do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, zależnie od tego, czy śmierć nastąpiła w wojskowym zakładzie leczniczym, czy też poza nim.

10. Związek śmierci inwalidy ze służbą wojskową ustala komisja lekarska do spraw inwalidztwa i zatrudnienia.

Art. 8. 1. Podstawę wymiaru renty inwalidzkiej dla osoby, która bezpośrednio przed powołaniem do służby wojskowej była pracownikiem, ustala się według zasad określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym na podstawie zarobków osiągniętych przed powołaniem do służby wojskowej.

2. Według tych samych zasad ustala się podstawę wymiaru renty dla osoby, której zatrudnienie ustało:

- 1) w okresie 3 miesięcy przed powołaniem do służby wojskowej lub
- 2) wcześniej, jeżeli w chwili powstania prawa do zaopatrzenia osoba ta posiada łącznie ze służbą wojskową okres zatrudnienia wymagany do uzyskania renty inwalidzkiej w myśl przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym.

3. Podstawę wymiaru renty inwalidzkiej dla osób, które nie spełniają warunków określonych w ust. 1 lub 2, ustala się w wysokości uposażenia żołnierza zawodowego w odpowiednim stopniu wojskowym i według stanowiska typowego dla tego stopnia, z tym że dla osób będących szeregowcami lub starszymi szeregowcami podstawę wymiaru renty ustala się w wysokości odpowiadającej wysokości uposażenia przewidzianego dla pierwszego stopnia podoficera zawodowego i według stanowiska typowego dla tego stopnia.

4. Podstawa wymiaru renty dla osoby, o której mowa w ust. 1 i 2, nie może być niższa od odpowiednich kwot ustalonych na podstawie ust. 3.

5. Przewodniczący Komitetu Pracy i Płac określa w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej składniki uposażenia wchodzące w skład podstawy wymiaru renty, o której mowa w ust. 3.

6. Podstawę wymiaru renty rodzinnej ustala się według zasad określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym. Przepisy ust. 1—5 stosuje się odpowiednio.

Art. 9. 1. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia kwoty najniższych rent.

2. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia podwyższać inne renty, niż określone w ust. 1, oraz dodatki do rent.

Rozdział 2.

Renta inwalidzka.

Art. 10. 1. Renta inwalidzka przysługuje żołnierzowi, który spełnił łącznie następujące warunki:

- 1) został zaliczony do jednej z grup inwalidów,
- 2) inwalidztwo powstało:
  - a) w czasie odbywania czynnej służby wojskowej lub
  - b) w ciągu 1 roku po zwolnieniu z tej służby, jeżeli inwalidztwo jest następstwem chorób powstałych lub urazów doznanych w czasie odbywania czynnej służby wojskowej.

2. Żołnierze zwolnieni ze służby wojskowej z powodu czasowej niezdolności do tej służby, którzy nie mają prawa do zasiłku chorobowego lub do wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, mają prawo do renty określonej w niniejszej ustawie na czas trwania ich niezdolności do wykonywania zatrudnienia, jeżeli zostaną zaliczeni do jednej z grup inwalidów.

3. Żołnierzom zwolnionym z czynnej służby wojskowej podczas pierwszych 6 tygodni jej odbywania z powodu choroby, która powstała niewątpliwie przed stawieniem się żołnierza do służby wojskowej i nie uległa pogorszeniu wskutek tej służby, nie przysługuje zaopatrzenie określone w niniejszej ustawie. Żołnierze ci otrzymują zaopatrzenie określone w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym, jeżeli w myśl tych przepisów mają warunki do przyznania tego zaopatrzenia.

4. W przypadku ustania prawa do renty inwalidzkiej z powodu braku inwalidztwa, prawo do tej renty powstaje ponownie, jeżeli od ustania prawa do renty do daty ponownego inwalidztwa nie upłynął okres 2 lat, a to ponowne inwalidztwo powstało na skutek pogorszenia się stanu choroby lub kalectwa, które uzasadniały poprzednio prawo do renty.

5. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Przewodniczącym Komitetu Pracy i Płac może ustalić dłuższe okresy niż przewidziane w ust. 1 pkt 2 i ust. 4 w razie niektórych chorób pozostających w związku ze służbą wojskową.

Art. 11. 1. Wysokość renty dla inwalidów, których inwalidztwo powstało wskutek wypadku określonego w ust. 2, wynosi miesięcznie:

- 1) dla inwalidy zaliczonego do I grupy — 100% podstawy wymiaru renty,
- 2) dla inwalidy zaliczonego do II grupy — 90% podstawy wymiaru renty,
- 3) dla inwalidy zaliczonego do III grupy — 65% podstawy wymiaru renty.

2. Renta określona w ust. 1 przysługuje z tytułu wypadku:

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych albo poleceń przełożonych,
- 2) podczas lub w związku z wykonywaniem czynności w interesie służby, nawet bez polecenia przełożonych,
- 3) w drodze do miejsca i z miejsca wykonywania obowiązków służbowych, z wyjątkiem wypadku w drodze z miejsca zamieszkania do miejsca wykonywania tych obowiązków i z powrotem.

3. Minister Obrony Narodowej określi w porozumieniu z Przewodniczącym Komitetu Pracy i Płac organy wojskowe właściwe do ustalania, czy wypadek, któremu uległ żołnierz, jest wypadkiem w rozumieniu ust. 2, oraz tryb postępowania w tych sprawach.

4. Przy ustalaniu podstawy wymiaru renty określonej w ust. 1 stosuje się przepisy art. 8 ust. 1—5, z tym że zarob-

ki wymienione w ust. 1 i 2 tego artykułu zmniejsza się o kwoty podatku od wynagrodzeń i składki na fundusz emerytalny.

5. Renta określona w ust. 1 nie przysługuje, jeżeli wyłączną przyczyną wypadku było udowodnione przez jednostkę wojskową naruszenie przez żołnierza rozkazów lub przepisów wojskowych spowodowane rażącym niedbalstwem lub umyślnie.

6. Kwota renty określonej w ust. 1 wraz z dodatkami z wyjątkiem dodatków rodzinnych oraz dodatku z tytułu zaliczenia do I grupy inwalidów, nie może przekraczać podstawy wymiaru (art. 8), zmniejszonej o kwoty podatku od wynagrodzeń i składki na fundusz emerytalny w przypadkach, o których mowa w art. 8 ust. 1 i 2. Nie dotyczy to kwot najniższych rent (art. 9 ust. 1).

7. Żołnierzowi zaliczonemu do II lub III grupy inwalidów, osiągniętemu zarobek z tytułu zatrudnienia lub dochód z innych źródeł, rentę określoną w ust. 1 zmniejsza się o taką kwotę, o jaką zarobek lub dochód łącznie z rentą przekraczają kwotę jej podstawy wymiaru (ust. 4). Renta ta nie może być jednak niższa niż renta inwalidzka przysługująca na podstawie art. 12 ust. 1 i 2.

8. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia szczegółowe zasady zmniejszania renty w myśl ust. 7.

9. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Przewodniczącym Komitetu Pracy i Plac określa w drodze rozporządzenia:

- 1) które z chorób pozostających w związku z służbą wojskową uprawniają do renty inwalidzkiej na zasadach określonych w ust. 1—8,
- 2) warunki uzasadniające przyznanie renty.

Art. 12. 1. Wysokość renty dla inwalidów, których inwalidztwo nie pozostaje w związku z służbą wojskową, wynosi miesięcznie:

Dla zaliczonych do grupy inwalidów	Procent podstawy wymiaru renty		
	do 1500 zł	od nadwyżki ponad 1500 zł do 2000 zł	od nadwyżki ponad 2000 zł
I i II	70	30	20
III	55	20	20

2. Renta obliczona według przepisu ust. 1 wzrasta za każdy pełny rok ponad 5 lat okresu zatrudnienia ustalonego zgodnie z art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 3, poz. 6), zwanej dalej „ustawą o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym”, przypadającego w Polsce Ludowej, nie więcej jednak niż za 20 lat:

- 1) o 0,5% podstawy wymiaru renty dla zaliczonych do I i II grupy inwalidów,
- 2) o 0,4% podstawy wymiaru renty dla zaliczonych do III grupy inwalidów.

3. Rentę określoną w ust. 1 i 2 zwiększa się o 10% kwoty renty, nie mniej jednak niż o 120 zł, dla inwalidów, których inwalidztwo pozostaje w związku z służbą wojskową i którzy nie mają prawa do renty w wysokości określonej w art. 11, jeżeli nie osiągną zarobku z tytułu zatrudnienia lub dochodu z innych źródeł.

4. Kwota renty (ust. 1—3) wraz z dodatkami, z wyjątkiem dodatków rodzinnych oraz dodatku z tytułu zaliczenia do I grupy inwalidów, nie może przekraczać 95% jej podstawy wymiaru, zmniejszonej o kwoty podatku od wynagrodzeń i składki na fundusz emerytalny w przypadkach,

o których mowa w art. 8 ust. 1 i 2. Nie dotyczy to kwot najniższych rent (art. 9 ust. 1).

Art. 13. 1. Inwalidzie III lub II grupy, którego inwalidztwo nie pozostaje w związku z służbą wojskową, wypłaca się inwalidzką rentę wyrównawczą, jeżeli:

- 1) wykonuje zatrudnienie z przeciętnym miesięcznym zarobkiem niższym niż 75% podstawy wymiaru renty inwalidzkiej oraz
  - 2) nie przekroczył wieku: mężczyzna 65 lat, kobieta 60 lat.
2. Inwalidzką rentę wyrównawczą wypłaca się w wysokości i na zasadach ustalonych dla wypłaty inwalidzkiej renty wyrównawczej w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym.

Art. 14. 1. Inwalidom, którzy pobierają rentę inwalidzką z tytułu inwalidztwa nie pozostającego w związku z służbą wojskową i nie mają prawa do inwalidzkiej renty wyrównawczej, zawieszają się prawo do renty na czas osiągnięcia zarobku z tytułu zatrudnienia lub dochodu z innych źródeł.

2. Prawo do inwalidzkiej renty wyrównawczej zawieszają się na czas osiągnięcia przez rencistę dochodu z innych źródeł niż zatrudnienie.

3. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2, stosuje się odpowiednio przepisy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym, dotyczące zawieszania prawa do renty.

Art. 15. 1. Wysokość renty inwalidzkiej ulega na wniosek inwalidy ponownemu ustaleniu, jeżeli po dniu przyznania tej renty pozostawał on w zatrudnieniu co najmniej przez 5 lat i jeżeli przeciętny miesięczny zarobek z dowolnie obranych przez niego kolejnych 36 miesięcy zatrudnienia po przyznaniu renty był wyższy niż zarobek przyjęty za podstawę wymiaru renty.

2. Dla ponownego ustalenia wysokości renty (ust. 1) przyjmuje się za podstawę jej wymiaru przeciętny miesięczny zarobek z okresu 36 miesięcy zatrudnienia, o którym mowa w ust. 1.

3. Jeżeli cały okres zatrudnienia, o którym mowa w ust. 1, lub część tego okresu przypada na zatrudnienie za granicą, stosuje się odpowiednio przepisy wydane na podstawie art. 8 ust. 3 pkt 2 oraz art. 17 ust. 5 pkt 2 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym.

4. Wysokość renty inwalidzkiej ulega na wniosek inwalidy ponownemu ustaleniu, jeżeli po dniu przyznania renty osiągnął on okresy zatrudnienia uzasadniające wzrost renty w myśl art. 12 ust. 2.

5. Ponowne ustalenie wysokości renty w przypadkach, o których mowa w ust. 1—4, następuje po ustaniu zatrudnienia inwalidy.

6. Podwyższoną rentę (ust. 5) wypłaca się, jeżeli inwalida nie osiąga zarobku z tytułu zatrudnienia lub dochodu z innych źródeł.

7. Przepisów ust. 1—6 nie stosuje się do renty, o której mowa w art. 11.

Rozdział 3.

Renta rodzinna.

Art. 16. 1. Renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny po żołnierzu, który:

- 1) w chwili śmierci pobierał rentę inwalidzką określoną w ustawie albo
- 2) nie pobierał renty lecz zmarł:
  - a) w czasie odbywania czynnej służby wojskowej lub
  - b) w ciągu 1 roku po zwolnieniu z tej służby, jeżeli śmierć jest następstwem chorób powstałych lub urazów doznanych w czasie odbywania czynnej służby wojskowej; przepis art. 10 ust. 5 stosuje się odpowiednio,

3) zaginął na terenie działań wojennych; zaginięcie stwierdzają właściwe organy wojskowe w trybie określonym przez Ministra Obrony Narodowej.

2. Członkami rodziny uprawnionymi do renty rodzinnej są: dzieci, wnuki, rodzeństwo, małżonek i rodzice, o których mowa w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym, jeżeli odpowiadają warunkom określonym w tych przepisach.

Art. 17. Wszystkim członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna.

Art. 18. 1. Wysokość renty rodzinnej po żołnierzu (inwalidzie), który zmarł wskutek wypadku lub choroby, określonych w art. 11, wynosi miesięcznie:

- 1) 60% kwoty, jaka przysługiwałaby zmarłemu tytułem renty, gdyby został zaliczony do II grupy inwalidów — jeżeli uprawniona do renty jest jedna osoba,
- 2) 75% kwoty określonej w pkt 1, jeżeli uprawnione do renty są dwie osoby,
- 3) 85% kwoty określonej w pkt 1, jeżeli uprawnione do renty są trzy lub więcej osób.

2. Kwota renty, określonej w ust. 1, wraz z dodatkami, z wyjątkiem dodatków rodzinnych oraz dodatku z tytułu zaliczenia do I grupy inwalidów, nie może przekraczać podstawy wymiaru, zmniejszonej o kwoty podatku od wynagrodzeń i składki na fundusz emerytalny w przypadkach, o których mowa w art. 8 ust. 1 i 2. Nie dotyczy to kwot najniższych rent (art. 9 ust. 1).

3. Renta określona w ust. 1 nie przysługuje w przypadkach, o których mowa w art. 11 ust. 5.

Art. 19. 1. Wysokość renty rodzinnej po żołnierzu (inwalidzie), którego śmierć nie pozostaje w związku ze służbą wojskową, wynosi miesięcznie:

Liczba członków rodziny uprawnionych do renty	Procent podstawy wymiaru		
	do 1500 zł	od nadwyżki ponad 1500 zł do 2000 zł	od nadwyżki ponad 2000 zł
jeden	45	30	20
dwóch	50		
trzech i więcej	60		

2. Renta rodzinna obliczona według przepisu ust. 1 wzrasta o 0,4% podstawy wymiaru za każdy pełny rok ponad 5 lat okresu zatrudnienia żywiciela w Polsce Ludowej, ustalonego zgodnie z art. 20 ust. 2 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym, nie więcej jednak niż za 20 lat.

3. Rentę rodzinną obliczoną według przepisu ust. 1 i 2 zwiększa się o 10%, nie mniej jednak niż o 120 zł, jeżeli śmierć żołnierza lub inwalidy nastąpiła w związku ze służbą wojskową i nie przysługuje renta rodzinna w wysokości określonej w art. 18.

4. Jeżeli uprawnionymi do renty rodzinnej (ust. 1—3) są sieroty zupełne, przypadająca na nie część renty zwiększa się o 10% podstawy jej wymiaru.

5. Do renty rodzinnej obliczonej w myśl ust. 1—4 stosuje się odpowiednio przepis art. 12 ust. 4.

Art. 20. Prawo do renty rodzinnej określonej w art. 18 i 19 ulega zawieszeniu w przypadkach i na zasadach określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym.

Rozdział 4.

Dodatki do rent.

Art. 21. Do rent inwalidzkich i rodzinnych przysługują dodatki rodzinne dla żony, dzieci, wnuków i rodzeństwa w wysokości i na warunkach określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym.

Art. 22. 1. Inwalidzie odznaczonemu przez władze Polski Ludowej orderem: Budowniczych Polski Ludowej, Odrodzenia Polski, Virtuti Militari, Krzyża Grunwaldu lub Sztandaru Pracy albo tytułem honorowym: Zasłużonego Nauczyciela PRL, Zasłużonego Górnika PRL, Zasłużonego Hutnika PRL, Zasłużonego Kolejarza PRL lub Zasłużonego Stocznio-wca PRL oraz odznaczonemu orderem Virtuti Militari w okresie od dnia 1 września 1939 r. do dnia 13 lutego 1946 r. za zasługi w czasie wojny 1939—1945 — przysługuje dodatek w wysokości 25% renty inwalidzkiej, bez uwzględnienia dodatków rodzinnego i z tytułu zaliczenia do I grupy inwalidów.

2. Osobie uprawnionej do renty rodzinnej, odznaczonej orderem lub tytułem określonym w ust. 1, przysługuje dodatek w wysokości 25% renty rodzinnej bez uwzględnienia dodatków rodzinnych i z tytułu zaliczenia do I grupy inwalidów. Jeżeli do renty rodzinnej uprawnionych jest dwóch lub więcej członków rodziny, dodatek oblicza się od kwoty renty, jaka przysługiwałaby, gdyby do renty był uprawniony tylko jeden członek rodziny.

3. Z tytułu odznaczenia orderami lub tytułami honorowymi przysługuje tylko jeden dodatek.

Art. 23. Żołnierzom, którzy bezpośrednio przed powołaniem do służby wojskowej wykonywali pracę naukową, przysługuje do renty określonej w art. 12 i 13 dodatek w wysokości i na zasadach określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym.

Art. 24. 1. Żołnierzowi uprawnionemu do renty inwalidzkiej zaliczonemu do I grupy inwalidów przysługuje dodatek w wysokości 300 zł miesięcznie.

2. Osobie uprawnionej do renty rodzinnej zaliczonej do I grupy inwalidów przysługuje dodatek w wysokości 200 zł miesięcznie.

3. Dodatek, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje do renty określonej w art. 11 ust. 1 pkt 1, jeżeli żołnierz osiąga zarobek z tytułu zatrudnienia lub dochód z innych źródeł.

Rozdział 5.

Zasiłek pogrzebowy i odprawa dla rodziny.

Art. 25. W razie śmierci inwalidy lub członka jego rodziny albo osoby pobierającej rentę rodzinną przysługuje zasiłek pogrzebowy w wysokości i na warunkach określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym.

Art. 26. 1. W razie śmierci żołnierza w związku ze służbą wojskową przyznaje się członkom jego rodziny odprawę w wysokości trzymiesięcznej renty inwalidzkiej, jaka przysługiwałaby żołnierzowi, gdyby był zaliczony do II grupy inwalidów.

2. Odprawa przysługuje łącznie małżonkowi zmarłego żołnierza, bez względu na jego wiek lub zdolność do pracy, oraz innym członkom rodziny, jeżeli posiadają warunki do uzyskania renty rodzinnej.

Rozdział 6.

Świadczenia lecznicze i protezowanie.

Art. 27. 1. Inwalidom przysługuje prawo do świadczeń leczniczych i położniczych zakładów społecznych służby zdrowia w zakresie przewidzianym dla pracowników.

2. Inwalidzi otrzymują bezpłatnie niezbędne protezy, aparaty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz leki i środki opatrunkowe.

3. Członkom rodziny inwalidy przysługuje prawo do świadczeń leczniczych i położniczych w zakresie przewidzianym dla członków rodziny pracowników.

4. Osobom, które doznały uszkodzenia zdrowia w związku ze służbą wojskową, przysługuje prawo do pomocy leczniczej zakładów społecznych służby zdrowia oraz do zaopatrzenia w protezy, aparaty ortopedyczne i środki pomocnicze dla leczenia następstw tych uszkodzeń, chociażby nie miały prawa do renty inwalidzkiej.

5. Osoby pobierające rentę rodzinną mają prawo do świadczeń leczniczych i położniczych w zakresie i na warunkach przewidzianych dla członków rodziny pracowników.

6. Szczegółowy zakres, zasady i tryb udzielania świadczeń określonych w ust. 1—5 ustala w drodze rozporządzenia Minister Zdrowia i Opieki Społecznej.

Rozdział 7.

Zapewnienie pracy i przysposobienia do zawodu.

Art. 28. 1. Inwalidom zapewnia się pracę odpowiadającą ich sprawności fizycznej i kwalifikacjom zawodowym.

2. Właściwy organ prezydium rady narodowej na wniosek inwalidy kieruje go do pracy. Zakład pracy, do którego inwalida został skierowany, jest obowiązany zatrudnić go stosownie do sprawności fizycznej i kwalifikacji zawodowych.

3. Rozwiązanie umowy o pracę przez zakład pracy może być dokonane tylko po uzyskaniu pisemnej zgody właściwego organu prezydium rady narodowej:

- 1) bez wypowiedzenia — z przyczyn określonych w przepisach dotyczących rozwiązywania umów o pracę bez wypowiedzenia,
- 2) za wypowiedzeniem — tylko z ważnych przyczyn, a w szczególności, gdy inwalida całkowicie lub w znacznym stopniu utracił zdolność do wykonywania powierzonej mu pracy lub dopuszcza się naruszenia dyscypliny pracy albo gdy następuje likwidacja zakładu pracy.

4. Przepis ust. 3 nie ma zastosowania do rozwiązania umowy o pracę z pracownikiem na stanowisku kierowniczym, jeżeli umowę z nim zawarła instytucja nadrzędna nad zakładem pracy.

5. Zakład pracy może również rozwiązać umowę o pracę bez potrzeby uzyskania zgody właściwego organu prezydium rady narodowej, jeżeli inwalida spełnia warunki do uzyskania emerytury.

Art. 29. 1. Inwalida może być poddany specjalnemu leczeniu, przeszkoleniu oraz usprawnieniu w ośrodkach rehabilitacji w celu całkowitego lub częściowego przywrócenia zdolności do pracy albo zapobieżenia pogorszeniu stanu zdrowia.

2. Do specjalnego leczenia, przeszkolenia oraz usprawnienia stosuje się odpowiednio przepisy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym.

Rozdział 8.

Umieszczenie w domu rencistów, w żłobkach, domach dziecka i przedszkolach.

Art. 30. 1. Osoby pobierające renty inwalidzkie lub rodzinne mogą być na swój wniosek umieszczone w domu rencistów lub w innym zakładzie pomocy społecznej. Na pokrycie kosztów utrzymania w tych domach i zakładach można potrącić najwyżej 80% renty.

2. Potrąceń na pokrycie kosztów utrzymania (ust. 1) można dokonywać również w razie pobytu:

- 1) powyżej 6 miesięcy w zamkniętych zakładach społecznych służby zdrowia — najwyżej jednak 80% renty,
- 2) w zakładzie szkolenia inwalidów — najwyżej jednak 50% renty.

3. Zasady dokonywania potrąceń, o których mowa w ust. 1 i 2, określa w drodze rozporządzenia Przewodniczący Komitetu Pracy i Płac w porozumieniu z Ministrem Zdrowia i Opieki Społecznej uwzględniając stan rodzinny osób pobierających renty.

Art. 31. Osobom pobierającym rentę rodzinną przysługuje pierwszeństwo w umieszczeniu dzieci w żłobkach, domach dziecka i przedszkolach.

Rozdział 9.

Ulgi taryfowe przy przejazdach kolejami.

Art. 32. Minister Komunikacji w porozumieniu z Przewodniczącym Komitetu Pracy i Płac określi wysokość, zasady i tryb przyznawania ulg taryfowych dla inwalidów przy przejazdach kolejami.

Rozdział 10.

Powstanie, ustanie i zmiany w prawie do świadczeń lub ich wysokości oraz zasady wypłaty świadczeń.

Art. 33. 1. Prawo do świadczeń powstaje z dniem spełnienia się wszystkich warunków wymaganych przez ustawę do uzyskania tego prawa.

2. Dla żołnierza, który stał się inwalidą, prawo do renty inwalidzkiej powstaje z dniem zwolnienia ze służby wojskowej. W przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie może być na wniosek dowódcy okręgu wojskowego (równorzędnego) przyznane żołnierzowi prawo do renty jeszcze przed dniem zwolnienia go ze służby.

Art. 34. W razie zbiegu u jednej osoby prawa do dwóch lub więcej rent stosuje się odpowiednio przepisy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym.

Art. 35. Prawa do świadczeń nie nabywa, a nabyte traci osoba, która wywołała przestępstwem umyślnym okoliczności uzasadniające powstanie prawa do świadczeń lub ich zwiększenie.

Art. 36. Prawo do świadczeń ustaje:

- 1) gdy odpadnie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania świadczeń,
- 2) gdy osoba pobierająca świadczenia uzależnione od inwalidztwa mimo wezwania organu rentowego nie poddała się badaniu lekarskiemu bez uzasadnionej przyczyny,
- 3) ze śmiercią osoby uprawnionej.

Rozdział 11.

Postępowanie.

Art. 37. 1. Prawo do świadczeń ustalają i świadczenia wypłacają właściwe do spraw rent organy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Świadczenia przyznaje się na wniosek osoby uprawnionej.

3. Prawo do świadczeń ustala organ rentowy (ust. 1) w formie decyzji.

4. Od decyzji organu rentowego (ust. 1) przysługują osobie zainteresowanej środki prawne przewidziane w odrębnych przepisach.

5. Postępowanie w sprawie ustalania prawa do świadczeń i wypłaty świadczeń oraz terminy ich płatności określają przepisy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym, z tym że przewidziane w tych przepisach obowiązki zakładów pracy lub rad zakładowych ciąży na właściwych jednostkach wojskowych w zakresie określonym przez Ministra Obrony Narodowej w porozumieniu z Przewodniczącym Komitetu Pracy i Płac.

Rozdział 12.

Przepisy wprowadzające i przejściowe.

Art. 38. Użyte w dalszym ciągu ustawy określenie „dekret” oznacza dekret z dnia 14 sierpnia 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 23, poz. 98 i Nr 36, poz. 164, z 1959 r. Nr 14, poz. 75, z 1961 r. Nr 6, poz. 39, z 1965 r. Nr 14, poz. 98 i z 1967 r. Nr 44, poz. 220).

Art. 39. 1. Przepisy ustawy stosuje się do spraw o świadczenia wszczętych na skutek wniosków zgłoszonych po wejściu w życie ustawy, z tym że przy ocenie prawa do świadczeń za okres do dnia 31 grudnia 1967 r. oraz przy ustalaniu wysokości świadczeń należnych za ten okres stosuje się przepisy dekretu.

2. Do spraw o świadczenia wszczętych na skutek wniosków zgłoszonych przed wejściem w życie ustawy stosuje się przepisy dekretu.

Art. 40. 1. Wnioski o zaopatrzenie przewidziane w przepisach obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r., nie zgłoszone w terminie do dnia 1 grudnia 1954 r., nie podlegają rozpatrzeniu.

2. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych może zezwolić na rozpatrzenie wniosków, o których mowa w ust. 1, jeżeli inwalidziwo lub śmierć żołnierza pozostaje w związku ze służbą wojskową. Przepis art. 7 ust. 6—10 stosuje się odpowiednio.

3. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych może przekazać uprawnienia przewidziane w ust. 2 dyrektorom oddziałów Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 41. 1. Zgłoszone po wejściu w życie ustawy wnioski o rozpatrzenie spraw, załatwionych odmownie prawomocnymi decyzjami na podstawie dekretu, nie podlegają

rozpatrzeniu, z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 2 i 3.

2. Rozpatrzeniu na podstawie ustawy podlegają wnioski:

- 1) osób, które nie odpowiadały warunkom wymaganym do uzyskania świadczeń na podstawie dekretu, jeżeli osoby te odpowiadają warunkom do uzyskania świadczeń na podstawie art. 32 ust. 3, art. 33 ust. 1 i ust. 4 pkt 3, art. 35, 36 i 42 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym,
- 2) osób, które przedłożyły nowe dowody mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość, w myśl art. 68 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym.

3. Rozpatrzeniu na podstawie ustawy podlegają również wnioski osób, którym zgodnie z przepisami dekretu odmówiono:

- 1) renty inwalidzkiej — jeżeli przedłożą one zaświadczenie zakładu społecznego służby zdrowia, stwierdzające istotne pogorszenie stanu ich zdrowia w ciągu 2 lat od ustania prawa do renty inwalidzkiej z powodu ustąpienia inwalidztwa,
- 2) renty rodzinnej — jeżeli przedłożą one zaświadczenie zakładu społecznego służby zdrowia, stwierdzające istotne pogorszenie stanu ich zdrowia w ciągu 5 lat od śmierci żywiciela, gdy renty odmówiono z braku inwalidztwa małżonkowi lub rodzicom.

I. Przepisy w sprawie przyznania rent określonych w ustawie zamiast rent przyznanych na podstawie dekretu.

Art. 42. 1. Osobom pobierającym renty na podstawie dekretu przyznaje się z urzędu, z zastrzeżeniem art. 44, zamiast tych rent odpowiednie renty określone w ustawie przy zastosowaniu następujących zasad:

- 1) zamiast rent inwalidzkich z dekretu przyznaje się renty inwalidzkie w wysokości określonej w art. 12, a zamiast rent rodzinnych — renty rodzinne w wysokości określonej w art. 19,
- 2) przyjmuje się, że okres zatrudnienia w Polsce Ludowej osób, którym przyznano renty inwalidzkie (art. 12 ust 2), wynosi 15 lat,
- 3) zasady określone w pkt 2 stosuje się odpowiednio również przy ustalaniu wysokości rent rodzinnych,
- 4) przepisów art. 12 ust. 4 i art. 19 ust. 5 nie stosuje się do rent przyznanych:

- a) przed dniem 1 stycznia 1962 r.,
- b) w okresie od dnia 1 stycznia 1962 r. do dnia 31 grudnia 1967 r., jeżeli podwyższenie renty nie przekracza kwot wynikających z ust. 3.

2. Za podstawę wymiaru rent, o których mowa w ust. 1, przyjmuje się podstawę wymiaru renty przyznanej na podstawie dekretu.

3. Wysokość rent przyznanych na podstawie ust. 1 nie może być niższa od renty przysługującej na podstawie dekretu, wraz z wszystkimi dodatkami, z wyjątkiem dodatków rodzinnych i ekwiwalentu mieszkaniowego, zwiększonej o procent tej renty określony w poniższej tabeli:

Rodzaj świadczeń z dekretu	Procent zwiększenia renty przyznanej w okresie:				
	do dnia 31 grudnia 1958 r.	od dnia 1 stycznia 1959 r. do dnia 31 grudnia 1959 r.	od dnia 1 stycznia 1960 r. do dnia 31 grudnia 1960 r.	od dnia 1 stycznia 1961 r. do dnia 31 grudnia 1961 r.	od dnia 1 stycznia 1962 r. do dnia 31 grudnia 1967 r.
renta inwalidzka z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą wojskową	30	27	22	20	10
renta inwalidzka z tytułu inwalidztwa nie pozostającego w związku ze służbą wojskową i renta rodzinna	21	18	13	11	6

4. Przy ustalaniu procentu zwiększenia renty w myśl ust. 3 przyjmuje się, że rentę przyznano w okresie, na jaki przypada data, od której renta została przyznana, a jeżeli wysokość renty ustalono ponownie na podstawie zarobków osiągniętych po jej przyznaniu — data, od której przyznano wyższą rentę.

Art. 43. W stosunku do osób, którym przyznano rentę w myśl art. 42 zamiast renty z dekretu, przyznanej na wniosek zgłoszony po dniu 30 czerwca 1967 r., przyjmuje się dla ustalenia zwiększenia renty z tytułu okresu zatrudnienia w Polsce Ludowej (art. 12 ust. 2, art. 19 ust. 2) faktyczny okres tego zatrudnienia, jeżeli był on dłuższy niż ustalony na podstawie art. 42 ust. 1 pkt 2 lub 3.

Art. 44. Osobom pobierającym renty na podstawie dekretu w wysokości określonej uchwałą nr 146 Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 1967 r. w sprawie podwyższenia najniższych rent (Monitor Polski Nr 35, poz. 163) przyznaje się z urzędu zamiast tych rent odpowiednie renty określone w ustawie, w wysokości ustalonej w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 1.

Art. 45. Przepisy art. 42—44 stosuje się również do spraw o świadczenia wszczętych na podstawie wniosków zgłoszonych przed wejściem w życie ustawy, które załatwione zostały po tej dacie.

Art. 46. 1. Jeżeli prawo do renty przyznanej na podstawie dekretu było w całości zawieszono z powodu osiągnięcia zarobku z tytułu zatrudnienia lub dochodu z innych źródeł, rentę na podstawie przepisów art. 42—44 przyznaje się na wniosek zainteresowanego, jeżeli zostanie on zgłoszony do dnia 31 grudnia 1969 r.

2. Do wniosków (ust. 1) zgłoszonych po dniu 31 grudnia 1969 r. nie stosuje się przepisów art. 42—44, lecz ustala się wysokość renty na podstawie przepisów rozdziałów 2—4.

Art. 47. Renty przyznane na podstawie przepisów art. 42—46 wypłaca się:

- 1) od dnia 1 stycznia 1968 r. w przypadkach, gdy przyznano je z urzędu,
- 2) za okres nie dłuższy niż 3 miesiące wstecz od zgłoszenia wniosku i nie wcześniej niż od dnia 1 stycznia 1968 r. w przypadkach, gdy przyznano je na wniosek zainteresowanego.

Art. 48. Do rent przyznanych na podstawie przepisów art. 42—46 oraz do osób uprawnionych do tych świadczeń stosuje się przepisy ustawy, z tym że do okresów zatrudnienia przyjętych w myśl art. 42 ust. 1 pkt 2 dla zwiększenia renty inwalidzkiej dolicza się okresy zatrudnienia tylko po dniu 1 stycznia 1968 r.

II. Przepisy w sprawie świadczeń dodatkowych określonych w szczególnych przepisach.

Art. 49. Renty przyznane na podstawie ustawy obejmują:

- 1) kwoty dodatku określonego w uchwale nr 105 Rady Ministrów z dnia 16 marca 1963 r. w sprawie przyznania dodatku do rent (Monitor Polski Nr 25, poz. 125),
- 2) kwoty podwyższające renty, określone w zarządzeniu Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac z dnia 18 września 1963 r. w sprawie podwyższenia rent i dodatków do rent (Monitor Polski Nr 73, poz. 367),
- 3) kwoty ekwiwalentu określonego w uchwale nr 187 Rady Ministrów z dnia 20 lipca 1965 r. w sprawie wprowadzenia przejściowego dodatku mieszkaniowego (Monitor Polski Nr 43, poz. 239), z uwzględnieniem przepisów art. 50 i 51.

Art. 50. 1. Renty przyznane na podstawie art. 42—46 ust. 1 zwiększa się:

- 1) o pełną kwotę ekwiwalentu (art. 49 pkt 3), który przysługiwał w dniu 31 grudnia 1967 r., jeżeli renta wypła-

cana jest w wysokości określonej w przepisach, o których mowa w art. 9 ust. 1, lub jeżeli różnica między tymi świadczeniami a rentą przyznaną na podstawie dekretu nie przekracza 250 zł,

- 2) o połowę kwoty ekwiwalentu (art. 49 pkt 3), który przysługiwał w dniu 31 grudnia 1967 r., jeżeli różnica, o której mowa w pkt 1, wynosi ponad 250 zł do 450 zł.

2. Renta przyznana na podstawie art. 42—46 ust. 1 nie podlega zwiększeniu z tytułu ekwiwalentu (art. 49 pkt 3), który przysługiwał w dniu 31 grudnia 1967 r., jeżeli różnica, o której mowa w ust. 1 pkt 1, przekracza kwotę 450 zł.

3. Przy ustalaniu wysokości różnicy, o której mowa w ust. 1 i 2, przyjmuje się wysokość odpowiednich świadczeń wraz z wszystkimi wzrostami i dodatkami oraz świadczeniami dodatkowymi określonymi w art. 49 pkt 1 i 2, z wyjątkiem dodatku rodzinnego oraz ekwiwalentu (art. 49 pkt 3).

Art. 51. 1. Podstawę wymiaru rent przyznanych na podstawie wniosków zgłoszonych po wejściu w życie ustawy zwiększa się o kwotę przejściowego dodatku mieszkaniowego przysługującego z tytułu zatrudnienia w myśl przepisów, o których mowa w art. 49 pkt 3.

2. Warunki i zasady wliczania przejściowego dodatku mieszkaniowego do podstawy wymiaru rent zostaną określone w przepisach wydanych na podstawie art. 17 ust. 5 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym.

III. Przepisy w sprawie wysokości rent, w okresie od dnia 1 stycznia 1968 r. do dnia 31 grudnia 1969 r.

Art. 52. 1. Renty przyznane na podstawie art. 42 przysługują w okresie od dnia 1 stycznia 1968 r. do dnia 31 grudnia 1969 r. w wysokości określonej w ust. 2 i 3.

2. W okresie od dnia 1 stycznia 1968 r. do dnia 31 grudnia 1968 r. renty przyznane na podstawie art. 42 przysługują w wysokości:

- 1) obliczonej w myśl art. 42 — jeżeli różnica pomiędzy kwotą renty obliczonej na podstawie tego przepisu a kwotą renty obliczonej na podstawie dekretu nie przekracza 70 zł,
- 2) renty przyznanej na podstawie dekretu, powiększonej o kwotę 70 zł — jeżeli różnica, o której mowa w pkt 1, wynosi ponad 70 zł do 210 zł,
- 3) renty obliczonej na podstawie dekretu, powiększonej o $\frac{1}{3}$ różnicy, o której mowa w pkt 1 — jeżeli różnica ta wynosi ponad 210 zł.

3. W okresie od dnia 1 stycznia 1969 r. do dnia 31 grudnia 1969 r. renty przyznane na podstawie art. 42 przysługują w wysokości:

- 1) obliczonej w myśl art. 42 — jeżeli różnica, o której mowa w ust. 2 pkt 1, nie przekracza 140 zł,
- 2) renty obliczonej na podstawie dekretu, powiększonej o 140 zł — jeżeli różnica, o której mowa w ust. 2 pkt 1, wynosi ponad 140 zł do 210 zł,
- 3) renty obliczonej na podstawie dekretu, powiększonej o $\frac{2}{3}$ różnicy, o której mowa w ust. 2 pkt 1 — jeżeli różnica ta wynosi ponad 210 zł.

4. Począwszy od dnia 1 stycznia 1970 r. wszystkie renty przyznane na podstawie art. 42 przysługują w wysokości określonej w tym przepisie.

5. Przy ustalaniu wysokości różnicy, o której mowa w ust. 2 i 3, przyjmuje się wysokość odpowiednich rent z wszystkimi wzrostami, dodatkami i świadczeniami dodatkowymi (art. 49), z wyjątkiem dodatku rodzinnego.

Art. 53. 1. W okresie od dnia 1 stycznia 1968 r. do dnia 31 grudnia 1969 r. renta przyznana na podstawie wniosku zgłoszonego po wejściu w życie ustawy przysuguje — przez pierwszych 12 miesięcy, licząc od daty, od której ją przyznano — w wysokości odpowiedniej renty, która przysługiwa-

łaby na podstawie dekretu, powiększonej o 60% różnicy pomiędzy rentą obliczoną w myśl ustawy a rentą z dekretu, a po upływie tych 12 miesięcy — w wysokości obliczonej w myśl ustawy.

2. Jeżeli różnica, o której mowa w ust. 1:

- 1) nie przekracza 70 zł — renta przysługuje od daty, od której ją przyznano, w wysokości określonej w ustawie,
- 2) wynosi ponad 70 do 120 zł, renta przysługuje — przez pierwszych 12 miesięcy, licząc od daty, od której ją przyznano — w wysokości odpowiedniej renty, która przysługiwałaby na podstawie dekretu, powiększonej o 70 zł.

3. Poczynając od dnia 1 stycznia 1970 r. wszystkie renty przyznane na podstawie wniosków zgłoszonych po wejściu w życie ustawy przysługują w wysokości obliczonej w myśl ustawy.

4. Przy ustalaniu wysokości różnicy, o której mowa w ust. 1 i 2:

- 1) przyjmuje się, że osoba, której przyznano rentę na podstawie ustawy, miałaby również prawo do renty na podstawie dekretu,
- 2) za podstawę wymiaru renty, która przysługiwałaby na podstawie dekretu, przyjmuje się podstawę wymiaru renty przysługującej na podstawie ustawy,
- 3) stosuje się przepisy art. 52 ust. 5.

5. Przepisów ust. 1—4 nie stosuje się do rent przysługujących w wysokości określonej w przepisach, wydanych na podstawie art. 9 ust. 1.

Art. 54. Przepisy art. 53 stosuje się również do rent przyznanych zamiast rent przysługujących na podstawie dekretu, w przypadkach gdy wniosek o rentę z tego dekretu zgłoszono po dniu 30 czerwca 1967 r., z tym że okres 12 miesięcy, o którym mowa w art. 53 ust. 1, liczy się od dnia 1 stycznia 1968 r.

Art. 55. Przewodniczący Komitetu Pracy i Płac w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej może ustalać szczegółowe zasady wykonywania przepisów niniejszego rozdziału.

Rozdział 13.

Przepisy końcowe.

Art. 56. Renty inwalidzkie i rodzinne w wysokości określonej w art. 11 i 18 przysługują tylko wówczas, gdy wypadki lub choroby uprawniające do tych rent zaistniały po wejściu w życie ustawy.

Art. 57. Za równoznaczny ze służbą wojskową uważa się:

- 1) pobyt żołnierza w niewoli i w obozie dla internowanych,
- 2) udział w ruchu podziemnym i partyzanckim walczącym o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego oraz pobyt w niewoli, w obozach koncentracyjnych i w więzieniach za udział w tym ruchu.

Art. 58. Inwalidzi uznani na podstawie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie ustawy za inwalidów wojennych zachowują ten charakter.

Art. 59. Inwalidzi zaliczeni do jednej z grup inwalidów na podstawie art. 45 ust. 1 dekretu mogą być poddani na ich wniosek lub z urzędu badaniom lekarskim. Badań z urzędu nie przeprowadza się, gdy inwalida ukończył — mężczyzna 60 lat, a kobieta 55 lat lub gdy inwalidztwo uznane zostało za trwałe.

Art. 60. Inwalidzi i wdowy, którzy w myśl przepisów dekretu mieli prawo do świadczeń w naturze mimo braku uprawnień do świadczeń pieniężnych, prawo to nadal zachowują.

Art. 61. Osobom, które w dniu 1 lipca 1958 r. miały zawieszony prawo do zasiłków przewidzianych w ustawie z dnia 23 lipca 1945 r. o zasiłkach i pomocy dla osób pozo-

stałych po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego, poległych w walce o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego (Dz. U. z 1950 r. Nr 43, poz. 395 i z 1953 r. Nr 9, poz. 29) z powodu posiadania środków utrzymania lub otrzymywania stypendium, przysuguje renta rodzinna na podstawie ustawy, jeżeli w myśl przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym są inwalidami lub osiągnęły wiek: mężczyzna 65, a kobieta 50 lat i nie mają dochodu powodującego zawieszenie prawa do renty rodzinnej.

Art. 62. 1. Świadczenia określone w ustawie przysługują również:

- 1) uczniom podoficerskich szkół zawodowych i orkiestr wojskowych, którzy stali się inwalidami:
  - a) w czasie odbywania nauki w szkole (orkiestrze) lub
  - b) w ciągu 1 roku po zwolnieniu ze szkoły (orkiestry), jeżeli inwalidztwo jest następstwem chorób powstałych lub urazów doznanych w czasie odbywania nauki w szkole (orkiestrze),
- 2) studentom szkół wyższych i innym osobom odbywającym wojskowe szkolenie w ramach studiów wojskowych, które wskutek choroby lub kalectwa nabytego w związku z tym szkoleniem stały się inwalidami w czasie szkolenia lub w ciągu 1 roku od zwolnienia ze szkolenia,
- 3) osobom powołanym do odbycia czynnej służby wojskowej oraz osobom zwolnionym z tej służby, które stały się inwalidami wskutek choroby lub kalectwa nabytego w związku z wypadkiem powstałym bez ich winy w bezpośredniej drodze z miejsca zamieszkania do jednostki wojskowej lub z powrotem do miejsca zamieszkania, jeżeli inwalidztwo powstało w chwili wypadku lub najpóźniej w ciągu 1 roku od wypadku,
- 4) członkom rodzin osób zmarłych w czasie 1 w okolicznościach określonych w pkt 1—3.

2. W przypadkach określonych w ust. 1 stosuje się odpowiednio przepis art. 10 ust. 5.

3. Inwalidztwo lub śmierć osób wymienionych w ust. 1 pkt 1 uważa się za pozostające w związku ze służbą wojskową, jeżeli nastąpiły wskutek okoliczności wymienionych w art. 7. Inwalidztwo lub śmierć osób wymienionych w ust. 1 pkt 2 i 3 uważa się za pozostające w związku ze służbą wojskową, jeżeli nastąpiły w okolicznościach określonych w tych przepisach.

4. Przewodniczący Komitetu Pracy i Płac w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych może w drodze rozporządzenia objąć zaopatrzeniem określonym w ustawie także inne osoby niż wymienione w ust. 1, jeżeli obowiązki lub zadania wykonywane przez te osoby wynikają z przepisów o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej lub określone są przepisami szczególnymi, a zakres i charakter tych obowiązków uzasadnia traktowanie osób wykonujących te obowiązki na równi z żołnierzami.

Art. 63. Przewidziane w ustawie uprawnienia Ministra Obrony Narodowej przysługują Ministrowi Spraw Wewnętrznych w stosunku do żołnierzy pełniących służbę w podległych mu jednostkach.

Art. 64. Do czasu wejścia w życie przepisów, o których mowa w art. 11 ust. 9:

- 1) renty inwalidzkie i rodzinne z tytułu chorób pozostających w związku ze służbą wojskową przysługują w wysokości i na zasadach określonych w art. 12 lub 19,
- 2) osoby uprawnione do rent, o których mowa w pkt 1, mogą dochodzić od jednostki wojskowej wynagrodzenia szkód wynikłych wskutek choroby pozostającej w związku ze służbą wojskową, jeżeli choroba ta została spowodowana naruszeniem przez jednostkę wojskową rozkazów lub przepisów wojskowych; wynagrodzenie tych szkód

ogranicza się do kwoty, o którą wynagrodzenie szkody należne w myśl przepisów prawa cywilnego przewyższa świadczenia należne w myśl art. 12 lub 19.

Art. 65. 1. Świadczenia przewidziane w niniejszej ustawie oraz w art. 117 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220) stanowią — w stosunku do jednostki wojskowej — wynagrodzenie wszelkich szkód spowodowanych całkowitą niezdolnością do wykonywania zatrudnienia albo śmiercią, które pozostają w związku ze służbą wojskową.

2. Osoby, które otrzymały rentę inwalidzką określoną w art. 11 ust. 1 pkt 3, mogą jednak dochodzić od jednostki wojskowej jednorazowego odszkodowania z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub pogorszenie sytuacji życiowej.

Art. 66. W sprawach nie unormowanych w niniejszej ustawie stosuje się odpowiednio przepisy art. 29, 34, 68, 69, 74—83, 87—89, 91, 92, 113, 116, 117, 119—122 i 124 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym.

Art. 67. 1. Traci moc dekret z dnia 14 sierpnia 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 23, poz. 98 i Nr 36, poz. 164, z 1959 r. Nr 14, poz. 75, z 1961 r. Nr 6, poz. 39, z 1965 r. Nr 14, poz. 98 i z 1967 r. Nr 44, poz. 220).

2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych, przewidzianych w ustawie, obowiązują przepisy wydane na podstawie dekretu ze zmianami wynikającymi z ustawy.

Art. 68. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1968 r.

Przewodniczący Rady Państwa: *E. Ochab*
Sekretarz Rady Państwa: *J. Horodecki*

12

USTAWA

z dnia 23 stycznia 1968 r.

o zmianie i uzupełnieniu przepisów w sprawie nieuzasadnionej absencji w pracy.

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1958 r. o zwalczaniu nadużyć w zakresie wykorzystywania zaświadczeń o czasowej niezdolności do pracy (Dz. U. z 1958 r. Nr 35, poz. 154 i z 1959 r. Nr 27, poz. 170) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 dotychczasowy przepis oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 i ust. 3 w brzmieniu:

„2. Kontrolę, o której mowa w ust. 1, mogą przeprowadzać określone w trybie przewidzianym w ust. 3 organizacje społeczne. Przepisy wydane na podstawie art. 9 ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do organizacji społecznych.

3. Rada Ministrów w porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych określi organizacje społeczne uprawnione do przeprowadzania kontroli oraz zasady ich działania w tym zakresie.”;

2) po art. 4 dodaje się art. 4a w brzmieniu:

„Art. 4a. 1. Pracownikowi zobowiązanemu według przepisów wydanych na podstawie art. 9 ust. 1 do doręczenia w określonym terminie zakładowi pracy zaświadczenia o czasowej niezdolności do pracy, a który doręczył to zaświadczenie po terminie, obniża się kwotę zasiłku chorobowego lub wynagrodzenia o 25% za okres niezdolności do pracy przypadający do dnia doręczenia zaświadczenia.

2. Rada Ministrów określi przypadki, w których doręczenie zaświadczenia po terminie może być uznane za usprawiedliwione i nie powodujące skutków określonych w ust. 1.”;

3) w art. 8 dodaje się ust. 5 w brzmieniu:

„5. Rada Ministrów może ustalić zasady i warunki zmniejszania wynagrodzenia kierownikom zakładów pracy i pracownikom odpowiedzialnym za dyscyplinę pracy w razie nieuzasadnionego przekroczenia ustalonych kredytów na wypłatę zasiłków chorobowych.”;

4) w art. 9 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Rada Ministrów określi organy właściwe do przeprowadzania kontroli orzecznictwa lekarskiego.”

Art. 2. W ustawie z dnia 10 września 1956 r. w sprawie uchylecia przepisów o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy (Dz. U. Nr 41, poz. 187) art. 3 otrzymuje brzmienie:

„Art. 3. 1. Uspołecznione zakłady pracy określają dla ogółu pracowników w nich zatrudnionych, w regulaminach pracy, środki stosowane wobec pracowników opuszczających pracę lub spóźniających się do pracy bez usprawiedliwienia, znajdujących się przy pracy w stanie nietrzeźwym oraz nie zachowujących obowiązujących terminów i zasad zawiadomiania o przyczynie nieobecności w pracy — w granicach przewidzianych w przepisach dotyczących regulaminów pracy dla robotników — według wytycznych wydanych przez Radę Ministrów w porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych.

2. W granicach i według zasad, o których mowa w ust. 1, środki te stosuje się również wobec kierowników odpowiedzialnych za stosowanie środków regulaminowych, w razie zaniedbania wystąpienia z wnioskiem o zastosowanie regulaminowej kary pieniężnej wobec pracownika lub zaniedbania zastosowania tej kary, gdy jej zastosowanie jest obowiązkowe.

3. Przewidziane w regulaminie pracy środki nie mogą być stosowane wobec pracowników po upływie tygodnia od stwierdzenia przekroczenia, a po upływie dwóch tygodni — jeżeli pracownik jest zatrudniony poza siedzibą zakładu pracy. Terminy te nie dotyczą przeniesienia do pracy niżej zaszerogowanej oraz zwolnienia z pracy za wypowiedzeniem lub bez wypowiedzenia z winy pracownika, a także środków przewidzianych w regulaminie pracy wobec kierowników zakładów pracy.”

Art. 3. 1. W razie niezdolności do pracy spowodowanej nadużyciem alkoholu pracownik traci prawo do zasiłku chorobowego lub do wynagrodzenia za pierwsze 3 dni okresu niezdolności do pracy. To samo stosuje się w razie niezdolności do pracy, jeżeli niezdolność ta zachodzi bezpośrednio po pobycie pracownika w izbie wytrzeźwień.

2. Pracownik traci w całości lub w części zasiłek chorobowy lub wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy spowodowanej rozmyślnie lub przez udział z własnej winy w bójkach lub czynach gwałtu.